

Вищий навчальний заклад
«НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ»
Факультет економіки та інформаційних технологій
Кафедра фінансів, обліку та фундаментальних економічних дисциплін

ЗАТВЕРДЖЕНО

Декан факультету економіки та
інформаційних технологій

Ю.М. Неговська

РОБОЧА ПРОГРАМА

БЮДЖЕТНА СИСТЕМА

(назва навчальної дисципліни)

рівень підготовки перший (бакалаврський)
(назва рівня вищої освіти)

галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і найменування спеціальності)

освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа та страхування»
(найменування освітньої програми)

тип дисципліни вибіркова дисципліна професійної та практичної підготовки

2020 рік

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми

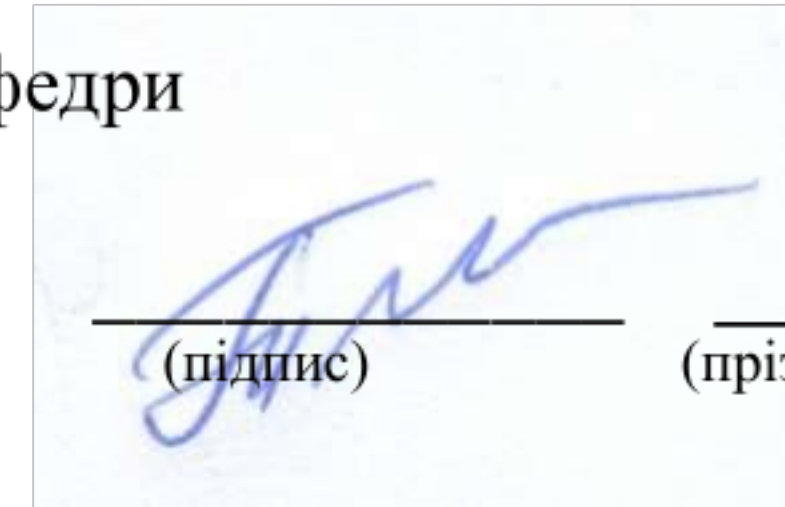
(підпис)

О.М.Антонова
(прізвище, ініціали)

РЕКОМЕНДОВАНО:

Кафедрою фінансів, обліку та
фундаментальних економічних дисциплін
протокол № 1 від «28» серпня 2020 року

Завідувача кафедри

(підпис)

Т.М. Сугак
(прізвище, ініціали)

Розробники:

Браславець Олексій Юрійович, старший викладач кафедри фінансів, обліку та фундаментальних економічних дисциплін

1. Опис навчальної дисципліни

Мова навчання: українська

Статус дисципліни: вибіркова дисципліна професійної та практичної підготовки

Передумови вивчення навчальної дисципліни: вивчення курсу «Бюджетна система» доцільне після оволодіння студентами знаннями з таких дисциплін як економічна теорія, мікроекономіка, економіка підприємства, теорія фінансів, бухгалтерський облік, податкова система, статистика та набуття ними відповідних фахових компетенцій.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Бюджетна система» є суспільні відносини, що виникають у зв'язку із створенням та використанням централізованих та децентралізованих публічних фінансових фондів (бюджетів та державних цільових фондів), а також організація та функціонування бюджетної системи і бюджетної політики України.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни. На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин 5 кредитів ECTS

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Бюджетна система» є надати знання з організації та функціонування бюджетної системи і бюджетної політики; розкрити основи організації і функціонування бюджетної системи, теоретичні та практичні засади бюджетного фінансування підприємств, установ і організацій, а також головні засади фінансової діяльності держави.

Основними **завданнями** навчальної дисципліни «Бюджетна система» є вивчення теоретичних основ формування і використання бюджету держави, бюджетного устрою і принципів побудови бюджетної системи, державного кредиту та управління державним боргом; методів і джерел формування доходів бюджету, напрямів і форм фінансування видатків, оволодіння методикою визначення обсягів бюджетних видатків на реалізацію функцій держави; набуття теоретичних і практичних знань стосовно методів і джерел формування доходів бюджету, напрямів і форм фінансування видатків; оволодіння методикою обчислення обсягів доходів і видатків бюджету для реалізації функцій держави та окремих бюджетних установ; формування практичних навичок з питань бюджетного контролю, бюджетного планування, прогнозування та іншої бюджетної роботи, вивчення сутності бюджетних відносин, які виникають між державою, з одного боку, та підприємствами всіх форм власності, установами, громадськими організаціями, населенням, регіонами, урядами інших держав та міжнародними фінансово-кредитними організаціями – з іншого.

3. Компетентності та заплановані результати навчання

Дисципліна «Бюджетна система» забезпечує набуття здобувачами вищої освіти **компетентностей:**

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК11. Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

Програмні результати навчання (ПР)

ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Обсяг у годинах											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	сем	пз	інд	с.р		л	сем	пз	інд	с.р
Змістовий модуль 1. Бюджетний устрій та бюджетна система												
Тема 1. Сутність, призначення і роль бюджету держави	12	4	-	-	-	8	12	1	-	-	-	11
Тема 2. Бюджет як основний фінансовий план держави	12	4	2	-	-	6	12	1	-	-	-	11
Тема 3. Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування.	12	4	2	-	-	6	12	1	-	-	-	11
Тема 4. Бюджетний устрій і побудова бюджетної системи України	12	4	2	-	-	6	12	1	-	-	-	11
Тема 5. Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання	24	6	2	-	-	16	24	2	1	-	-	21
Разом за змістовим модулем 2	72	22	8	-	-	42	72	6	1	-	-	65
Змістовний модуль 2. Структура бюджетів												
Тема 6. Система доходів бюджету	14	4	2	-	-	8	14	1	-	-	-	13
Тема 7. Система видатків бюджету	14	6	2	-	-	6	14	2	1	-	-	11
Тема 8. Видатки бюджету на економічну діяльність держави та науку	12	6	2	-	-	4	12	1	1	-	-	10
Тема 9. Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу	14	6	2	-	-	6	14	2	1	-	-	11
Тема 10. Видатки бюджету на оборону та управління.	12	4	2	-	-	6	12	1	-	-	-	11

Тема 11. Видатки бюджету на обслуговування державного боргу	12	4	2	-	-	6	12	1	-	-	-	11
Разом за змістовим модулем 2	78	30	12	-	-	36	78	8	3	-	-	67
Усього годин	150	52	20	-	-	78	150	14	4	-	-	132

5. Зміст програми навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. БЮДЖЕТНИЙ УСТРІЙ ТА БЮДЖЕТНА СИСТЕМА

Тема 1. Сутність, призначення і роль бюджету держави

Основний зміст теми розкривається в питаннях:

1. Зведений бюджет, як ланка державних фінансів. Суть та призначення. Поняття та склад зведеного бюджету. Місце зведеного бюджету в системі державних фінансів України. Бюджетна політика – суть, мета та основні напрямки в умовах ринку. Напрямки бюджетної політики на середньострокову та довгострокову перспективу.

2. Роль бюджету в макроекономічних процесах держави. Бюджет – як кошторис. Бюджет – як закон. Перелік показників, що визначаються законом про державний бюджет України. Бюджет – як фінансовий план. Бюджет – як метод регулювання соціально – економічного розвитку держави.

3. Розвиток бюджетного законодавства в Україні. Конституція України. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні». Закон України «Про бюджетну систему». Програма економічного і соціального розвитку України. Послання Президента України до Верховної Ради України. Бюджетний кодекс України. Порядок прийняття законів, які впливають на доходну та видаткову частини бюджету. Доступність інформації про бюджет.

4. Бюджетний кодекс України – законодавча база щодо складання бюджетів. Структура основних розділів Бюджетного кодексу України. Особливості принципів та правових норм формування бюджетів згідно з цим Кодексом. Характеристика основних показників та розділів Закону України «Про Державний бюджет України» на поточний рік в контексті положень Бюджетного кодексу України.

5. Бюджетні методи впливу в системі фінансового механізму: суть та особливості формування в умовах ринкової економіки. Бюджетні норми і нормативи. Бюджетні та податкові стимули. Бюджетні резерви. Бюджетні санкції. Бюджетне планування і прогнозування в системі бюджетного механізму.

Тема 2. Бюджет як основний фінансовий план держави

Основний зміст теми розкривається в питаннях:

1. Бюджетне планування в Україні: економічний зміст та основні етапи. Суть бюджетного планування. Зведене бюджетна планування. Адресне бюджетне планування. Основні етапи бюджетного планування. Складання проекту Державного бюджету України. Розгляд та затвердження проекту Державного бюджету України.

2. Бюджет – основний фінансовий план держави: суть та основні складові. Характеристика бюджету як планового документу за основними складовими. Склад проекту Державного бюджету та схвалення Кабінетом Міністрів України проекту закону про Державний бюджет України.

3. Бюджетна політика: суть, основні методи та принципи побудови.

4. Технологія розробки бюджетної політики.

5. Визначення основних напрямків бюджетної політики на наступний період. Перелік основних показників та інформація, що включається до Постанови Верховної Ради України “Про основні напрямки бюджетної політики на наступний бюджетний рік”. Порядок розробки та затвердження даної Постанови Верховною Радою України.

6. Організаційні засади складання проекту Державного бюджету України. Інструкції з підготовки бюджетних запитів. Розроблення бюджетного запиту. Аналіз бюджетних запитів і

розробка пропозицій до проекту Державного бюджету України.

7. Розгляд та прийняття Державного бюджету України. Представлення проекту закону про Державний бюджет Верховній Раді України. Підготовка проекту закону про Державний бюджет до першого читання. Розгляд проекту закону про Державний бюджет у першому читанні. Підготовка проекту закону про Державний бюджет на друге читання. Розгляд проекту закону про Державний бюджет у третьому читанні. Особливості розгляду проекту закону про Державний бюджет. Бюджетні призначення в разі несвоєчасного прийняття Закону України «Про Державний бюджет України».

8. Складання, розгляд та затвердження місцевих бюджетів. Порядок складання проектів місцевих бюджетів. Складання проекту місцевого бюджету. Затвердження місцевих бюджетів.

9. Методи бюджетного планування. Достовірне визначення обсягу та джерел формування доходів бюджету на наступний рік та на середньостроковий період. Оптимальний розподіл коштів за окремими групами, галузями, розпорядниками бюджетних коштів. Збалансування бюджету. Балансовий метод. Нормативний метод. Аналітичний метод. Метод екстраполяції. Програмно-цільовий метод.

Тема 3. Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування

Основний зміст теми розкривається в питаннях:

1. Бюджетний дефіцит та профіцит - показники, що визначають збалансованість бюджету. Дефіцит бюджету: суть причини та наслідки. Джерела фінансування дефіциту бюджету. Зовнішні джерела. Внутрішні джерела. Профіцит бюджету: поняття та призначення.

2. Дефіцит Державного бюджету, Автономної Республіки Крим та міських бюджетів та джерела їх покриття. Державні внутрішні та зовнішні запозичення. Внутрішні та зовнішні запозичення органів влади АР Крим. Внутрішні та зовнішні запозичення органів місцевого самоврядування.

3. Здійснення запозичень до Державного бюджету, бюджету АР Крим та міських бюджетів. Право на здійснення запозичень до місцевих бюджетів. Гарантії щодо виконання бюджетних зобов'язань.

4. Формування показника дефіциту бюджету в системі бюджетного планування. Зведений баланс фінансових ресурсів. Програма економічного і соціального розвитку України на відповідний рік. Постанова Верховної Ради України «Про основні напрямки бюджетної політики на наступний бюджетний період». Закон України «Про Державний бюджет України на відповідний бюджетний рік».

Тема 4. Бюджетний устрій і побудова бюджетної системи України

Основний зміст теми розкривається в питаннях:

1. Поняття та структура бюджетної системи України. Сутність бюджетної системи. Державний бюджет. Місцеві бюджети: склад та структура за основними рівнями бюджетної системи.

2. Основні принципи побудови бюджетної системи, їх суть і призначення. Зміст основних принципів побудови бюджетної системи. Єдність – як основа забезпечення дієвої бюджетної системи. Самостійність – необхідна умова формування бюджетів на всіх рівнях бюджетної системи. Зміст та роль інших принципів у побудові бюджетної системи України.

3. Бюджетна класифікація: поняття та структурна характеристика. Суть бюджетної класифікації та основні її складові. Структура класифікації доходів. Класифікація видатків бюджету за окремими видами. Особливості класифікації фінансування бюджету та класифікації боргу. Складові частини бюджету.

4. Бюджетний процес та його учасники. Стадії бюджетного процесу. Бюджетний період. Учасники бюджетного процесу та їх повноваження. Аудит та фінансовий контроль, що здійснюється на всіх стадіях бюджетного процесу.

5. Розпорядники бюджетних коштів, їх функції. Головні розпорядники бюджетних коштів та їх основні функції. Бюджетні призначення. Бюджетний розпис. Бюджетні програми окремих головних розпорядників.

6. Казначейська система виконання бюджету. Бюджетний облік – як основа забезпечення

інформаційної бази в органах Державного казначейства. Методологія формування звітів за доходами та видатками бюджету. Звітність про виконання зобов'язань з державного боргу.

Тема 5. Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання

Основний зміст теми розкривається в питаннях:

1. Міжбюджетні відносини – сутність та мета регулювання. Поняття та мета регулювання міжбюджетних відносин. Види видатків на здійснення повноважень, джерела та відповідальність за їх здійснення.
2. Критерії розмежування видатків між місцевими бюджетами. Види видатків за принципом субсидіарності та повноти надання послуги з наближенням її до безпосереднього споживача. Передача державою права на здійснення видатків.
3. Фінансовий норматив бюджетної забезпеченості як базовий показник щодо визначення розподілу міжбюджетних трансфертів. Розрахунок фінансового нормативу бюджетної забезпеченості. Корируючі коефіцієнти фінансових нормативів бюджетної забезпеченості.
4. Види міжбюджетних трансфертів. Міжбюджетні трансферти, що надаються з Державного бюджету місцевим бюджетам. Дотації вирівнювання. Дотація вирівнювання бюджету Автономної Республіки Крим та обласним бюджетам. Субвенції. Субвенція з Державного бюджету України місцевим бюджетам на здійснення програм соціального захисту. Субвенції з Державного бюджету України на виконання інвестиційних проектів. Кошти, що передаються до Державного бюджету України з місцевих бюджетів. Кошти, що передаються до місцевих бюджетів з інших місцевих бюджетів. Порядок надання міжбюджетних трансфертів з державного бюджету.
5. Міжбюджетні трансферти між місцевими бюджетами. Субвенція на компенсацію втрат доходів бюджетів місцевого самоврядування на виконання власних повноважень внаслідок наданих державою податкових пільг. Субвенції на утримання об'єктів спільного користування чи ліквідацію негативних наслідків діяльності об'єктів спільного користування. Субвенції на виконання власних повноважень територіальних громад сіл, селищ, міст та їх об'єднань. Субвенції на виконання інвестиційних проектів з місцевих бюджетів.

Змістовий модуль 2. СТРУКТУРА БЮДЖЕТІВ

Тема 6. Система доходів бюджету

Основний зміст теми розкривається в питаннях:

1. Зміст та характеристика доходів бюджету. Структура доходів Державного бюджету України. Види доходів бюджету. Розподіл доходів бюджетів за загальним та спеціальним фондами згідно з Законами України “Про Державний бюджет України” на 2000-2003рр. Податкові надходження в системі доходів бюджету. Види непрямих податків і їх роль у доходах бюджету. Пряме оподаткування у формуванні доходів бюджету: види прямих податків, що справляються до бюджету. Неподаткові надходження: суть та основні види. Плата за транзит нафти і газу, а також рентні платежі в структурі неподаткових надходжень бюджету. Динаміка доходів зведеного та Державного бюджету України.

2. Методи та джерела формування доходів бюджету. Суть основних методів формування доходів бюджету. Податковий метод. Трансфертний метод. Економічна характеристика та види основних джерел формування доходів бюджетів.

3. Фактори, що впливають на формування доходів бюджету в сучасних умовах. Перелік основних факторів впливу щодо доходів бюджету. Економічна та фінансова політика як основні важелі впливу у формуванні доходів бюджету. Роль державних соціальних стандартів у формуванні доходів бюджету.

4. Формування кошика доходів місцевих бюджетів відповідно до бюджетного законодавства. Доходи місцевих бюджетів, що не враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів. Склад доходів, що закріплюються за бюджетами місцевого самоврядування та враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів. Розрахунок кошика доходів адміністративно-територіальної одиниці. Нормативи відрахувань від прибуткового податку з громадян до бюджетів місцевого самоврядування. Індекс відносної податкоспроможності адміністративно-територіальної одиниці. Динаміка доходів місцевих

бюджетів.

5.Цільові фонди в системі доходів бюджету. Характеристика та склад основних цільових фондів в зведеному бюджеті України. Місце та роль цільових фондів в структурі доходів зведеного бюджету України.

6.Виконання зведеного бюджету України за доходами. Динаміка показників фактичного виконання доходів зведеного та Державного та місцевих бюджетів у співставленні з плановими показниками, затвердженими Законом України «Про Державний бюджет України» на відповідний рік.

Тема 7. Система видатків бюджету

Основний зміст теми розкривається в питаннях:

1.Видатки бюджету: економічна суть, склад та структура. Поняття видатків бюджету, їх класифікація та роль у фінансовому забезпеченні потреб соціально-економічного розвитку. Види видатків на здійснення повноважень. Джерела здійснення видатків бюджетів та відповідальність за їх реалізацію. Передача державою права на здійснення видатків. Динаміка видатків зведеного бюджету України.

2.Захищені статті в системі видатків бюджету: склад та практика застосування. Поняття захищених видатків згідно з ст.55 Бюджетного кодексу України. Законодавче визначення переліку захищених статей видатків загального фонду Державного бюджету України.

3.Видатки Державного бюджету. Перелік видатків, що здійснюються з Державного бюджету згідно із ст.87 Бюджетного кодексу України. Таємні видатки з Державного бюджету. Формування резервного фонду у видатках Державного бюджету.

4.Видатки місцевих бюджетів: суспільне призначення та особливості формульних розрахунків. Видатки, що здійснюються з місцевих бюджетів та враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів Видатки місцевих бюджетів, що не враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів. Бюджет розвитку місцевих бюджетів. Динаміка видатків місцевих бюджетів.

5.Бюджетне фінансування: форми і принципи. Поняття бюджетного фінансування. Основні принципи бюджетного фінансування. Форми бюджетного фінансування: кошторисне фінансування, позики з бюджету державним підприємствам, державні дотації, державне фінансування інвестицій. Методи бюджетного фінансування: метод єдиного казначейського рахунку, метод перерахування бюджетних коштів з поточних рахунків місцевих бюджетів на рахунки головних розпорядників коштів.

6.Кошторис доходів і видатків бюджетної установи: склад статей та особливості формування. Поняття кошторису. Показники щодо визначення обсягів фінансування за кошторисом. Оперативно – сітьові показники (виробничі, загальні). Норми витрат в розрахунку на кількісний показник. Види кошторисів. Індивідуальний кошторис. Зведений кошторис. Загальний кошторис.

7.Виконання зведеного бюджету України за видатками. Динаміка фактичного виконання видатків зведеного, Державного та місцевих бюджетів у співставленні з плановими показниками, затвердженими Законом України “Про Державний бюджет України” на відповідний рік.

Тема 8. Видатки бюджету на економічну діяльність держави та науку

Основний зміст теми розкривається в питаннях:

1.Бюджетні інвестиції: суть, економічна характеристики та роль в реалізації завдань інвестиційної політики держави. Інвестиційна та інноваційна модель розвитку економіки України. Інвестиції: економічний зміст та основні види. Динаміка показників інвестиційної діяльності за джерелами фінансування. Державні капітальні вкладення. Фактори, що впливають на розвиток вітчизняного та іноземного інвестування в економіку України.

2.Склад видатків на розвиток економіки та форми їх фінансування. Видатки на розвиток економіки: суть та структура за функціональною та економічною класифікацією. Капітальні вкладення: технологічна і відтворювальна структура. Операційні витрати: склад та відображення у бюджеті розвитку. Види державної підтримки державних підприємств.

Державна підтримка вугледобувних підприємств та підприємств АПК. Форми фінансування видатків на розвиток економіки: державні цільові програми; бюджетні дотації. Динаміка видатків бюджету на розвиток економіки.

3.Склад видатків на науку та джерела і особливості їх фінансування в сучасних економічних умовах. Видатки бюджету на фінансування фундаментальних та прикладних досліджень. Способи бюджетного фінансування науки. Особливості положень Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» щодо фінансування науки та їх реалізація в Законах України «Про Державний бюджет України». Динаміка видатків бюджету на науку.

4.Видатки на розвиток комунальної власності та місцевої інфраструктури. Комунальна власність: економічний зміст та показники розвитку в Україні. Правові основи передачі державної форми власності у комунальну. Фінансові методи підтримки комунальної власності та місцевої інфраструктури.

5.Державна фінансова підтримка малого бізнесу в сучасних економічних умовах. Правові засади державної підтримки розвитку малого підприємництва в Україні. Спрощена система оподаткування суб'єктів малого підприємництва за єдиним податком. Державна підтримка інфраструктури малого підприємництва. Сфери розвитку малого підприємництва в Україні.

Тема 9. Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу

Основний зміст теми розкривається в питаннях:

1. Соціальна політика України, суть та основні напрямки. Правові основи сучасної соціальної політики України.

2. Система соціальних гарантій України згідно з чинним законодавством України. Необхідність, суть і види соціального захисту населення.

Суть соціальних гарантій в контексті Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії». Соціальний захист, соціальне забезпечення. Соціальний захист як вид соціальних гарантій. Соціальне забезпечення і соціальне страхування в системі соціального захисту населення. Програмно-цільовий метод планування видатків бюджету на соціальний захист.

3. Система пенсійного забезпечення та основні напрямки пенсійної реформи в Україні.

Джерела формування та напрямки використання Пенсійного фонду. Види пенсій: а/ трудові; за віком; за інвалідністю; у разі втрати годувальника; за вислугу років; б/ соціальні пенсії. Солідарна та накопичувальна система формування коштів пенсійного фонду. Види та ставки нарахувань на фонд заробітної плати юридичних та фізичних осіб. Додаткові збори на виплату пенсій з бюджету. Напрямки використання Пенсійного фонду в сучасних умовах.

Необхідність проведення пенсійної реформи в Україні. Правові та економічні засади формування солідарного та накопичувальних фондів в системі пенсійного забезпечення громадян. Основні положення пенсійного законодавства щодо напрямків пенсійного реформування в Україні

4. Система соціального страхування в Україні: види страхових фондів, особливості їх формування та напрямки використання.

Фонд соціального страхування по тимчасовій втраті працездатності. Фонд соціального страхування на випадок безробіття. Фонд соціального страхування від нещасних випадків та професійних захворювань.

5. Форми і методи фінансування соціальної сфери.

Кошторисне фінансування закладів соціальної сфери. Державні соціальні програми як форма фінансування соціальної сфери. Нормативний метод в системі фінансування соціальної сфери: узагальненні та постатейні нормативи. Нормативи: за методом обчислення; за характером використання; факультативні. Фінансовий норматив бюджетної забезпеченості. Метод коефіцієнтів в розрахунках витрат на соціальну сферу. Корегуючі коефіцієнти фінансових нормативів бюджетної забезпеченості. Програмно-цільовий метод у фінансовому забезпеченні соціальної сфери.

6.Видатки бюджетів на освіту та підготовку кадрів.

Фінансовий норматив бюджетної забезпеченості одного учня загальноосвітньої школи. Розрахунок показника обсягу видатків бюджету області, району на освіту. Застосування

коефіцієнтів приведення кількості учнів щодо учнів спеціальних шкіл-інтернатів. Врахування видатків на підготовку робітничих кадрів та фахівців з вищою освітою у вищих навчальних закладах при розрахунку видатків на освіту. Кошторисне фінансування закладів освіти. Динаміка видатків бюджету на освіту.

7. Видатки бюджетів на охорону здоров'я.

Розрахунок показника обсягу видатків бюджету області, району на охорону здоров'я: фінансовий норматив бюджетної забезпеченості на охорону здоров'я; коефіцієнти коригування; чисельність наявного населення. Кошторисне фінансування закладів охорони здоров'я. Динаміка видатків бюджету на охорону здоров'я.

8. Видатки бюджетів на культуру та мистецтво, а також на фізичну культуру і спорт.

Розрахунок показника обсягу видатків бюджету області, району на культуру та мистецтво: фінансовий норматив бюджетної забезпеченості видатків на культуру і мистецтво на одного жителя регіону; чисельність наявного населення регіону.

Розрахунок показника обсягу видатків бюджету області, району на фізичну культуру і спорт: фінансовий норматив бюджетної забезпеченості видатків на фізичну культуру і спорт; чисельність наявного населення регіону. Розрахунок показника обсягу нерозподіленого резерву коштів бюджету регіону.

Динаміка видатків бюджету на культуру та мистецтво, фізичну культуру і спорт.

Тема 10. Видатки бюджету на оборону та управління

Основний зміст теми розкривається в питаннях:

1. Видатки бюджету на управління: структура та динаміка.

Основні види видатків на управління згідно з бюджетною класифікацією. Розрахунок показника обсягу видатків бюджету області, району на управління, виходячи з фінансового нормативу бюджетної забезпеченості на утримання органів управління відповідного рівня та чисельності працівників управління.

Динаміка видатків бюджету на державне управління. Фінансування органів державного управління в умовах адміністративної реформи.

2. Видатки бюджету на судову владу в умовах реформування судової системи.

Склад видатків на судову владу та їх структура. Структура видатків на судову владу у ВВП та динаміка розвитку таких видатків в умовах реформування судової влади в Україні.

3. Видатки на національну оборону та правоохоронну діяльність.

Політичні та економічні аспекти видатків на оборону. Воєнна доктрина України і її вплив на рівень видатків на оборону. Склад видатків на оборону, порядок їх планування і фінансування. Кошторис на фінансування видатків на оборону. Динаміка видатків бюджету на оборону в Україні. Видатки на правоохоронні органи: склад, структура у ВВП та динаміка. Кошторисне фінансування видатків на правоохоронну діяльність

Тема 11. Видатки бюджету на обслуговування державного боргу

Основний зміст теми розкривається в питаннях:

1. Державний кредит: економічний зміст та місце в системі державних фінансів.

Поняття державного кредиту. Державний кредит як ланка державних фінансів. Право на здійснення державою внутрішніх та зовнішніх запозичень. Державні позики як форма державного кредиту. Види державних позик. Види державних боргових зобов'язань. Гарантії щодо виконання боргових зобов'язань держави.

2. Державний борг: суть та особливості формування.

Поняття державного боргу. Взаємозв'язок державного боргу та державного дефіциту. Право на здійснення запозичень. Гарантії щодо виконання боргових зобов'язань.

3. Показники, що характеризують стан та сплату державного боргу. Бюджетна класифікація боргу. Граничний обсяг державного внутрішнього і зовнішнього боргів України.

4. Особливості формування внутрішнього державного боргу в Україні.

Стан внутрішнього державного боргу в Україні. Етапи формування внутрішнього державного боргу. Внутрішній державний борг в частині ОВДП. Динаміка внутрішнього державного боргу в Україні.

5. Зовнішній державний борг України. Особливості формування та напрямки використання зовнішніх запозичень. Країни та організації позичальники коштів. Динаміка зовнішнього боргу України.

6. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Сутність, призначення і роль бюджету держави	4	1
2	Бюджет як основний фінансовий план держави	4	1
3	Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування.	4	1
4	Бюджетний устрій і побудова бюджетної системи України	4	1
5	Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання	6	2
6	Система доходів бюджету	4	1
7	Система видатків бюджету	6	2
8	Видатки бюджету на економічну діяльність держави та науку	6	1
9	Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу	6	2
10	Видатки бюджету на оборону та управління.	4	1
11	Видатки бюджету на обслуговування державного боргу	4	1
Усього годин		52	14

7. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Сутність, призначення і роль бюджету держави	-	-
2	Бюджет як основний фінансовий план держави	2	-
3	Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування.	2	-
4	Бюджетний устрій і побудова бюджетної системи України	2	-
5	Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання	2	1
6	Система доходів бюджету	2	-
7	Система видатків бюджету	2	1
8	Видатки бюджету на економічну діяльність держави та науку	2	1
9	Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу	2	1
10	Видатки бюджету на оборону та управління.	2	-
11	Видатки бюджету на обслуговування державного боргу	2	-
Усього годин		20	4

8. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
	Не передбачено планом		

9. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
	Не передбачено планом		

10. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Сутність, призначення і роль бюджету держави	8	11
2	Бюджет як основний фінансовий план держави	6	11
3	Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування.	6	11
4	Бюджетний устрій і побудова бюджетної системи України	6	11
5	Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання	16	21
6	Система доходів бюджету	8	13
7	Система видатків бюджету	6	11
8	Видатки бюджету на економічну діяльність держави та науку	4	10
9	Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу	6	11
10	Видатки бюджету на оборону та управління.	6	11
11	Видатки бюджету на обслуговування державного боргу	6	11
Усього годин		78	132

11. Завдання для самостійної роботи

1. Науково-правові засади сутності бюджету.
2. Сучасна бюджетна система України в контексті основних положень Бюджетного кодексу.
3. Бюджетна політика України в умовах перехідного періоду.
4. Принципи бюджетної політики України
5. Методи реалізації бюджетної політики в Україні
6. Проблеми реформування бюджетної системи України
7. Особливості адаптації бюджетної системи України в умовах євроінтеграції
8. Нормативно-правові засади складання проекту Державного бюджету України
9. Програмно цільовий метод в системі бюджетного планування
10. Механізм взаємодії головних розпорядників бюджетних коштів
11. Сучасна бюджетна політика: проблеми та напрями розвитку
12. Бюджетне планування як основа бюджетного процесу
13. Бюджетна класифікація: особливості становлення та напрями розвитку.
14. Основні етапи та особливості бюджетного процесу в Україні.
15. Організація касового виконання Державного бюджету України.
16. Формування доходів Державного бюджету України.
17. Доходи бюджету: структура та фактори, що впливають на їх формування.
18. Місцеві бюджети: склад та особливості формування.
19. Особливості реформування міжбюджетних відносин в Україні.
20. Місцеві бюджети та міжбюджетні відносини в контексті Бюджетного кодексу України.
21. Науково-правові засади формування кошика доходів місцевого бюджету.
22. Міжбюджетні відносини в системі міжбюджетного регулювання.
23. Міжбюджетні трансферти та їх роль у формуванні доходів місцевих бюджетів.
24. Бюджетне регулювання економіки регіонів.
25. Управління державним боргом України в сучасних економічних умовах.
26. Особливості державного соціального страхування та напрями його удосконалення.
27. Управління бюджетним дефіцитом в сучасних економічних умовах.
28. Удосконалення оподаткування малого та середнього бізнесу.
29. Фінансовий аспект розвитку малого та середнього бізнесу в Україні.
30. Проблеми збалансованості зведеного бюджету України.
31. Державні фінанси як суб'єкт управління в умовах переходу до ринкових відносин.
32. Сучасна бюджетна політика щодо формування джерел фінансування дефіциту бюджету.
33. Моделювання доходів і видатків зведеного бюджету України.

34. Неподаткові надходження в системі доходів бюджету: склад на напрями розвитку.
35. Проблеми та напрями щодо формування власних доходів місцевих бюджетів.
36. Програмно-цільове планування бюджетних видатків на соціальну сферу.
37. Особливості формування державного боргу України.
38. Фінансові аспекти реалізації державної інноваційної політики в Україні.
39. Іноземне інвестування в умовах інтеграції України в світову економіку.
40. Фінансово-бюджетний механізм інноваційної моделі розвитку економіки.
41. Еволюція фінансового забезпечення охорони здоров'я в Україні.
42. Сучасний механізм фінансування охорони здоров'я та напрями його удосконалення.
43. Механізм бюджетного фінансування науки: проблеми та напрями їх вирішення.
44. Механізм фінансування закладів освіти та напрями його удосконалення
45. Видатки бюджету на управління: стан та перспективи розвитку.
46. Видатки бюджету на судову владу в умовах судової реформи.
47. Основні напрями реформування видатків бюджету.
48. Бюджетний механізм та проблеми збалансованості бюджетів.
49. Науково-правові основи формування видатків на національну оборону.
50. Проблеми та перспективи формування державного боргу в Україні.
51. Форми та методи управління бюджетною системою.
52. Науково-правові засади казначейського обслуговування бюджетів.
53. Система пенсійного забезпечення та напрями її реформування.
54. Проблеми бюджетного фінансування наукових досліджень в Україні
55. Оцінка адекватності соціальних видатків бюджету соціальним стандартам України.

Тести для самоконтролю до МОДУЛЮ №1

Тест 1. Бюджет держави є складова ланка:

- 1) державних фінансів;
- 2) міжнародних фінансів;
- 3) державного кредиту;
- 4) фінансової системи.

Тест 2. Дефіцит державного бюджету приймається в обов'язковому порядку:

- 1) при визначенні загальних сум доходів та видатків фінансування бюджету;
- 2) при розгляді проекту державного бюджету у першому читанні;
- 3) при розгляді проекту державного бюджету у другому читанні;
- 4) при прийнятті Верховною Радою України закону про державний бюджет України;

Тест 3. Наявність дефіциту бюджету допускається для:

- 1) Державного бюджету, Бюджету Автономної Республіки Крим та міських бюджетів.
- 2) бюджетів сіл та селищ;
- 3) бюджетів районів у містах.
- 4) Зведених бюджетів областей.

Тест 4. Дефіцит для місцевих бюджетів допускається в частині:

- 1). загального фонду;
- 2). спеціального фонду;
- 3). податкових надходжень;
- 4). бюджету розвитку.

Тест 5. Зведений бюджет України складається з

- 1) доходів і видатків державного сектора економіки;
- 2) доходів і видатків державного і місцевих бюджетів;
- 3) доходів і видатків державного і місцевих бюджетів з урахуванням ресурсів усіх фондів соціального страхування.
- 4) доходів і видатків державного і місцевих бюджетів, а також бюджету автономної республіки Крим

Тест 6. Місцеві бюджети поділяються на ...

- 1) Обласні, міські, районні, селищ і сіл.
- 2) Обласні, районні, міські, районів у містах, селищ і сіл.

3) Централізовані та децентралізовані.

4) Республіканський АР Крим, мм. Києва та Севастополя, обласні, міст обласного значення, районні, міст районного значення, районів у містах, селищ і сіл та територіальних громад.

Тест 7. За якими групами класифікуються доходи бюджету?

1) Податкові та неподаткові надходження.

2) Податкові і неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом, офіційні трансферти.

3) Закріплені і власні доходи.

4) Загальнодержавні та місцеві податки і збори.

Тест 8. Доходи бюджетів формуються за такими методами ...

1) вилучення доходів з державного сектора економіки, одержання доходів від державних угідь;

2) отримання доходів від державних угідь, майна і послуг; перерозподілу доходів юридичних і фізичних осіб за допомогою податків; залучення позик;

3) прямого вилучення доходів з державного сектора; отримання доходів від державних угідь, майна і послуг; перерозподілу доходів юридичних і фізичних осіб за допомогою податків та зборів;

4) прямого вилучення доходів з державного сектора; отримання доходів від державних угідь, майна і послуг; перерозподілу доходів юридичних і фізичних осіб за допомогою податків та зборів; залучення позик.

Тест 9. Бюджетна класифікація неподаткових надходжень включає такі групи ...

1) Доходи від власності та підприємницької діяльності; адміністративні штрафи та санкції; плата за навчання іноземних громадян у навчальних закладах; інші надходження.

2) Надходження від штрафів та фінансових санкцій; доходи від власності та підприємницької діяльності; інші неподаткові надходження.

3) Доходи від власності та підприємницької діяльності; доходи від некомерційного та побічного продажу; надходження від сплати штрафних санкцій; інші неподаткові надходження.

4) Доходи від власності та підприємницької діяльності; адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційного та побічного продажу; надходження від штрафів та фінансових санкцій; інші неподаткові надходження.

Тест 10. Бюджетна класифікація доходів від операцій з капіталом включає такі групи ...

1) надходження коштів від реалізації безхазяйного майна; доходи Державного комітету України по матеріальних резервах; надходження від продажу землі;

2) надходження коштів від реалізації майна, що за правом спадкоємства перейшло у власність держави; надходження від продажу державних запасів товарів; надходження від продажу землі;

3) надходження від продажу державних запасів товарів; надходження від реалізації безхазяйного майна і майна, що за правом спадкоємства перейшло у власність держави, та скарбів;

4) надходження від продажу державних запасів товарів; надходження від реалізації безхазяйного майна і майна, що за правом спадкоємства перейшло у власність держави, та скарбів; надходження від продажу землі та нематеріальних активів.

Тест 11. Бюджетна класифікація застосовується з метою...

1) проведення постатейного аналізу доходів та видатків бюджету;

2) забезпечення загальнодержавної та міжнародної порівнянності бюджетних показників;

3) згрупування доходів видатків бюджету, а також бюджетного кредитування;

4) забезпечення цілісності бюджетних категорій.

Тест 12. Збалансованість бюджету визначається такими показниками:

1). рівновага доходів і видатків;

2). дефіцит бюджету;

3). профіцит бюджету;

4). сальдо балансу.

Тест 13. Дефіцит бюджету - це показник, що характеризує:

1). перевищення видатків бюджету над його доходами;

2). частку величини щодо перевищення доходів над видатками бюджету у загальній сумі видатків бюджету;

3). частку величини щодо перевищення видатків бюджету над його доходами у ВВП;

4). частку величини, щодо перевищення видатків бюджету над його доходами у загальній сумі видатків.

Тест 14. Джерелами покриття дефіциту державного бюджету є:

- 1). зовнішні і внутрішні запозичення;
- 2). емісія грошей;
- 3). золотий запас держави,
- 4) доходи від приватизації державного майна.

Тест 15. Для покриття дефіциту місцевого бюджету розвитку можуть використовуватися:

- 1). місцеві запозичення;
- 2). емісія грошей;
- 3). кошти державного бюджету;
- 4) позички фінансово-кредитних установ.

Тест 16. Які бюджети відносяться до 2-го рівня місцевих бюджетів України?

- 1) Обласні, міські, районні, селищ і сіл.
- 2) Обласні, районні, міські, районів у містах, міст, селищ і сіл.
- 3) Міст обласного значення, зведених бюджетів районів.
- 4) Республіканський бюджет АР Крим, обласні, районні, міські, районів у містах, міст, селищ і сіл.

Тест 17. Хто є учасниками бюджетного процесу?

- 1) Верховна Рада України.
- 2) Національний банк України.
- 3) Державне казначейство України.
- 4) Міністерство фінансів України.

Тест 18. Етапами бюджетного процесу є:

- 1) Складання проекту бюджету.
- 2) Розгляд та затвердження проекту бюджету.
- 3) Виконання та контроль за виконанням бюджету;
- 4) Підготовка звіту щодо виконання бюджету.

Тест 19. Джерелами формування доходів бюджету є ...

- 1) доходи від операції з капіталом;
- 2) валовий внутрішній продукт і національне багатство;
- 3) валовий внутрішній продукт, державний кредит;
- 4) податкові та неподаткові надходження.

Тест 20. Структура бюджетної системи України визначається:

- 1). Адміністративно-територіальним устроєм.
- 2). Сукупністю державних фінансових інститутів.
- 3). Системою економічних відносин, державним та адміністративно-територіальним устроями.
- 4). Адміністративно-територіальним устроєм і побудовою системи органів влади в Україні.

Тести для самоконтролю до МОДУЛЮ №2

Тест 1. Видатки бюджету класифікують за такими видами як:

- 1) економічна;
- 2) правова;
- 3) відомча;
- 4) програмна;

Тест 2. Видатки бюджету за формами бюджетного фінансування включають ...

- 1) проектне та кошторисне фінансування;
- 2) бюджетні кредити та бюджетні трансферти;
- 3) проектне і кошторисне фінансування, бюджетні трансферти;
- 4) бюджетні кредити, бюджетні трансферти, проектне і кошторисне фінансування.

Тест 3. За суспільним призначенням видатки бюджету відображають такі функції держави ...

- 1) виробничу і невиробничу;
- 2) економічну, соціальну, управлінську;
- 3) обслуговування державного боргу, економічну, соціальну, управлінську, оборонну;

4) соціальну, управлінську, економічну, оборонну.

Тест 4. Поточні видатки – це ...

- 1) видатки бюджету на фінансування бюджетних установ та заходів соціального захисту населення;
- 2) видатки бюджетів на фінансування інвестиційної діяльності;
- 3) між бюджетні трансферти;
- 4) видатки на обслуговування державного боргу.

Тест 5. Кошторис – це ...

- 1) бюджетні асигнування, розділені поквартально і постатейно;
- 2) документ, в якому затверджується обсяг бюджетних асигнувань за постатейним і поквартальним розподілом на загальний і спеціальний фонди;
- 3) плановий документ з переліком бажаних виплат і можливих надходжень певної бюджетної установи, їх постатейний і поквартальний розподіли.
- 4) документ для збалансування доходів і видатків бюджетної установи.

Тест 6. Які існують види кошторисів?

- 1) Поточний, капітальний, зведений, загальний.
- 2) Особовий, загальний, поквартальний.
- 3) Індивідуальний, зведений, загальний.
- 4) Постатейний та поквартальний.

Тест 7. Обсяги фінансування кошторису визначаються:

- 1) загальними потребами бюджетної установи та її доходами;
- 2) оперативно-сітьовими показниками та нормативами видатків;
- 3) кількістю одиниць та штатним розписом;
- 4) фізіологічними потребами і статистичними спостереженнями.

Тест 8. Які показники покладені в основу складання кошторису видатків лікарень:

- 1) рівень захворюваності в районі;
- 2) число лікарських посад;
- 3) кількість ліжок і ліжкоднів;
- 4) структура штатного персоналу.

Тест 9. Бюджети розвитку місцевих бюджетів формуються з метою

- 1) фінансування соціальної сфери;
- 2) погашення основної суми боргу АР Крим та органів місцевого самоврядування;
- 3) здійснення капіталовкладень;
- 4) здійснення внесків органів влади АР Крим та Органів місцевого самоврядування у статутні фонди суб'єктів підприємницької діяльності.

Тест 10. Фінансовий норматив бюджетної забезпеченості визначається в розрахунку ....

- 1) на кожного споживача окремого виду соціальних послуг;
- 2) на кожного споживача послуг соціальної сфери;
- 3) на окремі категорії споживачів послуг соціальної сфери;
- 4) на кожного споживача окремого виду соціальних послуг в окремому регіоні.

Тест 11. Індекси відносної податкоспроможності відповідних бюджетів ...

- 1) можуть змінюватися кожного року;
- 2) не можуть змінюватися і переглядатися частіше, ніж раз за 3 роки;
- 3) можуть змінюватися, але не можуть переглядатися частіше, ніж раз за 3 роки;
- 4) можуть змінюватися і переглядатися щороку.

Тест 12. Індекс відносної податкоспроможності адміністративно-територіальної одиниці це показник, що характеризує:

- 1) рівень забезпечення всіма податковими надходженнями до окремого місцевого бюджету у розрахунку на одного мешканця України;
- 2) рівень забезпечення кошика доходів місцевого бюджету в розрахунку на одного мешканця відповідної території у порівнянні з аналогічним середнім показником в Україні;
- 3) рівень забезпечення надходженнями місцевого бюджету закріплених податків в розрахунку на одного мешканця відповідної території у відповідності з аналогічним середнім показником в Україні;

4) рівень забезпечення кошика доходів місцевого бюджету в розрахунку на одного мешканця відповідної території у порівнянні з аналогічним середнім показником у Києві.

Тест 13. Дотація вирівнювання це ....

- 1) профіцит бюджету;
- 2) показник збалансування бюджету;
- 3) міжбюджетний трансферт;
- 4) бюджетне асигнування.

Тест 14. Дотація вирівнювання визначається як різниця між ..

- 1) обсягом прогнозованих доходів та обсягом прогнозованих видатків місцевого бюджету;
- 2) обсягом прогнозованих видатків та прогнозованих доходів Державного бюджету України;
- 3) обсягом прогнозованих видатків і обсягом прогнозованих доходів місцевого бюджету;
- 4) обсягом прогнозованих видатків та обсягом прогнозованого кошика доходів місцевого бюджету.

Тест 15. Кошик доходів місцевих бюджетів це ...

- 1) сума коштів доходної частини місцевого бюджету ....
- 2) податкові надходження у структурі доходів місцевого бюджету.....
- 3) доходи підприємств комунальної власності в системі доходів місцевих бюджетів.....
- 4) податки і збори, що закріплені Бюджетним кодексом України на постійній основі за бюджетами місцевого самоврядування та враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів..... .

Тест 16. Корируючі коефіцієнти застосовуються з метою коригування

- 1) фінансового нормативу бюджетної забезпеченості;
- 2) індексу відносної податкоспроможності;
- 3) кошика доходів місцевого бюджету;
- 4) дотації вирівнювання.

Тест 17. Фінансовий норматив бюджетної забезпеченості це показник, що застосовується для визначення .....

- 1) видатків місцевих бюджетів;
- 2) розподілу міжбюджетних трансфертів;
- 3) доходів місцевих бюджетів;
- 4) дотацій вирівнювання.

Тест 18. Відносна величина витрат на обслуговування державного боргу вимірюється:

- 1) відношенням суми процентних виплат за боргом до обсягу ВВП;
- 2) відношенням суми процентних виплат за боргом до видатків бюджету;
- 3) граничною величиною державного боргу у Державному бюджеті на відповідний бюджетний період;
- 4) відношенням розміру державного боргу до ВВП;

Тест 19. Реальною проблемою зовнішнього державного боргу є:

- 1) збільшення сукупних державних витрат;
- 2) перерозподіл національного багатства між членами суспільства;
- 3) відтік частини валового внутрішнього продукту за межі країни;
- 4) перенесення тягаря розрахунків за боргові зобов'язання країни на наступні покоління.

Тест 20. «Ефект витіснення» це:

- 1) зменшення обсягів заощаджень резидентів на інвестиційну діяльність;
- 2) зменшення фінансових ресурсів держави на покриття заборгованості перед резидентами;
- 3) зменшення обсягів фінансування бюджету на розвиток економіки;
- 4) зменшення видатків бюджетів на соціальну сферу.

12. Питання для підготовки до диференційованого заліку

1. Зведений бюджет, як ланка державних фінансів.
2. Роль бюджету в макроекономічних процесах держави.
3. Розвиток бюджетного законодавства в Україні.
4. Бюджетний кодекс України – законодавча база щодо складання бюджетів.

5. Бюджетні методи впливу в системі фінансового механізму: суть та особливості формування в умовах ринкової економіки.
6. Бюджет – основний фінансовий план держави: суть та основні складові
7. Бюджетне планування: економічний зміст та основні етапи.
8. Організаційні засади складання проекту Державного бюджету.
9. Формування основних напрямків бюджетної політики на наступний період.
10. Розгляд та прийняття Державного бюджету України.
11. Складання, розгляд та затвердження місцевих бюджетів.
12. Завдання та методи бюджетного планування.
13. Бюджетний дефіцит та профіцит - показники, що визначають збалансованість бюджету.
14. Дефіцит Державного бюджету, Автономної Республіки Крим та міських бюджетів та джерела їх покриття.
15. Формування показника дефіциту бюджету в системі бюджетного планування.
16. Поняття та структура бюджетної системи України.
17. Основні принципи побудови бюджетної системи, їх суть і призначення.
18. Бюджетна класифікація: поняття та структурна характеристика.
19. Бюджетний процес та його учасники.
20. Розпорядники бюджетних коштів, їх функції.
21. Казначейська система виконання бюджету.
22. Міжбюджетні відносини – сутність та мета регулювання.
23. Критерії розмежуванні видатків між місцевими бюджетами.
24. Характеристика фінансового нормативу бюджетної забезпеченості як базового показника щодо визначення розподілу міжбюджетних трансфертів.
25. Міжбюджетні трансферти, що надаються з державного бюджету місцевим бюджетам.
26. Міжбюджетні трансферти між місцевими бюджетами – види та характеристика.
27. Зміст та характеристика доходів Державного бюджету України
28. Методи та джерела формування доходів бюджету.
29. Фактори, що впливають на формування доходів бюджету в сучасних умовах.
30. Формування кошика доходів місцевих бюджетів відповідно до бюджетного законодавства.
31. Цільові фонди в системі доходів бюджету.
32. Виконання зведеного бюджету України за доходами.
33. Видатки бюджету: економічна суть, склад та структура.
34. Захищені статті в системі видатків бюджету: склад та практика застосування.
35. Видатки Державного бюджету – види та характеристика.
36. Видатки місцевих бюджетів: суспільне призначення та особливості формульних розрахунків.
37. Бюджетне фінансування: форми і принципи.
38. Кошторис доходів і видатків бюджетної установи: склад статей та особливості формування.
39. Виконання зведеного бюджету України за видатками.
40. Бюджетні інвестиції: суть, економічні характеристики та роль в реалізації завдань інвестиційної політики держави.
41. Склад видатків на розвиток економіки та форми їх фінансування.
42. Склад видатків на науку та джерела і особливості їх фінансування в сучасних економічних умовах.
43. Видатки на розвиток комунальної власності та місцевої інфраструктури.
44. Державна фінансова підтримка малого бізнесу в сучасних економічних умовах.
45. Соціальна політика України, суть та основні напрямки.
46. Система соціальних гарантій України згідно з чинним законодавством України.
47. Необхідність, суть і види соціального захисту населення.
48. Система пенсійного забезпечення та основні напрямки пенсійної реформи в Україні.
49. Система соціального страхування в Україні: види страхових фондів, особливості їх формування та напрямки використання.
50. Форми і методи фінансування соціальної сфери.
51. Видатки бюджетів на освіту та підготовку кадрів.
52. Видатки бюджетів на охорону здоров'я.

53. Видатки бюджету на управління: структура та динаміка.
54. Видатки бюджету на судову владу в умовах реформування судової системи.
55. Видатки на національну оборону та правоохоронну діяльність.
56. Державний кредит: економічний зміст та місце в системі державних фінансів.
57. Державний борг: суть та особливості формування.
58. Показники, що характеризують стан та сплату державного боргу.
59. Особливості формування внутрішнього та зовнішнього державного боргу в Україні.

13. Методи навчання

Методи навчання на лекціях:

- вербальний метод (лекція, дискусія тощо);
- методи візуалізації (презентація, метод ілюстрації (графічний, табличний, тощо), метод демонстрацій та інші);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування тощо);
- інші методи у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);

Методи навчання на практичних, семінарських заняттях:

- вербальний метод (дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (практичні, семінарські та лабораторні заняття);
- метод візуалізації (презентація, метод ілюстрації (графічний, табличний, тощо), метод демонстрацій та інші);
- робота з навчально-методичною літературою (рецензування, підготовка реферату, есе, доповіді тощо);
- інші методи у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- кейс-метод (вирішення ситуацій, розв'язання завдань тощо);
- Дослідницький метод
- Пошуковий метод.

14. Методи оцінювання

У процесі вивчення дисципліни «Бюджетна система» використовуються такі методи оцінювання:

- для поточного контролю у вигляді *усного та письмового опитування, фронтального опитування, тестування, вирішення ситуаційних завдань, розв'язування задач, написання есе (рефератів), виконання індивідуальних та групових проектів, творчих завдань, тощо.*
- для модульного контролю у вигляді *письмової відповіді, тестування, вирішення ситуаційних завдань, розв'язування задач, тощо.*
- для підсумкового контролю *проведення екзамену або заліку (усна та/або письмова відповідь, тестування, вирішення ситуаційних завдань, розв'язування задач, тощо.).*

15. Засоби діагностики результатів навчання

Робоча програма передбачає застосування засобів діагностики результатів навчання за формами контролю знань:

- *поточний контроль* може передбачати застосування широкого спектру форм та методів оцінювання знань, що проводиться за кожною темою.
- *модульний контроль* передбачає письмове виконання різних видів контрольних завдань.
- *підсумковий контроль* передбачає проведення екзамену або заліку

Завершальним етапом досягнення запланованих програмних результатів навчання з навчальної дисципліни «Бюджетна система» є підсумковий контроль – диференційований залік.

16. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

Рекомендоване оцінювання окремих видів навчальної діяльності здобувача вищої освіти:

№	Вид навчальної діяльності здобувачів вищої освіти*	Кількість балів
1.	Реферат, есе	1-5
2.	Вирішення ситуаційних завдань, розв'язання задач	1-5
3.	Індивідуальне завдання	1-5
4.	Відповідь на практичному, семінарському, лабораторному занятті	1-5
5.	Ділова гра, практичний кейс, тощо.	1-10
6.	Участь у публічних заходах (конференція, олімпіада тощо)	1-10
7.	Модульний контроль (для денної форми здобуття освіти)	1-20
8.	Контрольна робота (для заочної форми здобуття освіти)	1-40

*види навчальної діяльності здобувачів освіти обираються та оцінюються викладачем за рекомендованою шкалою в залежності від особливостей навчальної дисципліни.

Для визначення ступеня засвоєння навчального матеріалу та поточного оцінювання знань здобувачів вищої освіти оцінюються за такими критеріями:

Бали	Критерії оцінювання
90-100	Здобувач вищої освіти повною мірою засвоїв програмний матеріал, виявляє знання основної та додаткової літератури, наводить власні міркування, робить узагальнюючі висновки, використовує знання інших галузей знань, вдало наводить приклади.
82-89	Здобувач вищої освіти демонструє достатньо високий рівень знань, при цьому відповідь досить повна, логічна, з елементами самостійності, але містить деякі неточності або незначні помилки, або присутня недостатня чіткість у визначенні понять.
75-81	Здобувач вищої освіти володіє достатнім обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, але не має достатніх знань для формування висновків, не завжди здатний асоціювати теоретичні знання з практичними прикладами
64-74	Здобувач вищої освіти в загальній формі розбирається в матеріалі, проте відповідь неповна, неглибока, містить неточності, є помилки у формулюванні понять, відчуються складнощі в застосуванні знань при наведенні прикладів.
60-63	Здобувач вищої освіти в загальній формі розбирається в матеріалі, допускає суттєві помилки при висвітленні матеріалу, формулюванні понять, не може навести приклади.
35-59	Здобувач вищої освіти не володіє переважною частиною програмного матеріалу, допускає суттєві помилки при висвітленні понять.
1-34	Здобувач вищої освіти не засвоїв програмний матеріал.

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни. Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали.

Порядок переведення оцінок у систему ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		для диференційованого заліку, екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для недиференційованого заліку
90-100	A	відмінно	

82-89	B	добре	зараховано
75-81	C		
64-74	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

17. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Приклад для денної форми здобуття освіти

Поточний контроль та самостійна робота											Підсумковий контроль	Сума	
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2								Самостійна робота
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11			
2	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3			
Модульний контроль 1 - 10					Модульний контроль 2 - 10						10	40	100

Приклад для заочної форми здобуття освіти

Поточний контроль та самостійна робота		Підсумковий контроль	Сума
Контрольна робота	Самостійна робота		
10	10	40	100

18. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення дисципліни «Бюджетна система» узагальнено в комплексі навчально-методичного забезпечення, який включає:

- робочу програму навчальної дисципліни;
- методичні вказівки до вивчення дисципліни;
- опорний конспект лекцій;
- варіанти завдань для самостійної та індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти;
- варіанти завдань для модульного контролю;
- варіанти завдань для підсумкового контролю;
- інші матеріали.

19. Рекомендована література

Основна

1. Бюджетна система: навчальний посібник / Піхоцька О.М., Фурдичко Л.Є., Синютка Н.Г. Львів: ТНЕУ, 2019. 328 с.
2. Бюджетна система: підручник / І.В. Алексєєв, Н.Б. Ярошевич, І.Ю. Кондрат, М.В. Ливдар. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. 400 с.
3. Бюджетна система в таблицях і схемах : навч. посібник / [Ситник Н.С., Західна О.Р., Стасишин А.В., Шушкова Ю.В]. Львів : Видавництво: Априорі, 2017. 180 с.
4. Сучасна бюджетна система: правила та процедури: Навчальний посібник / [За заг. ред. В.В. Зубенка]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-ІІ) впровадження». К., 2017. 184 с
5. Ярошевич Н.Б. Бюджетна система: Практикум: Навчальний посібник / Н.Б. Ярошевич, І.Ю. Кондрат, А.І. Якимів. Львів.: «Новий Світ-2000», 2019. 400 с.

Допоміжна

1. Бюджетна система: навч. посіб. / Т.Я. Андрейків, В.В. Оліярник. Львів: Вид-во Львівського торговельно-економічного університету, 2017. 288 с.

2. Бюджетна система: навч. посібник / [Баранова В.Г., Дубовик О.Ю., Хомутенко В.П. та ін.] за заг. ред. В.П. Хомутенко. Одеса: Видавництво Бартенева, 2014. 392 с.
3. Бюджетна система: навч. посібник / Н.І. Климаш, К.В. Багацька, Н.І. Дем'яненко та ін. за заг. ред. Т.А. Говорушко. Львів «Магнолія 2006», 2014. 296 с.
4. Бюджетна система: навч. посібник / Д.І. Дема, Н.М. Фещенко, І.А. Шубенко; за заг. ред. Д.І. Деми. Житомир: Житомирський національний агроекологічний університет, 2014. 500 с.
5. Бюджетна система в таблицях і схемах: навч. посібник / [Ситник Н.С., Західна О.Р., Сташишин А.В., Шушкова Ю.В]. Львів: Видавництво: Априорі, 2017. 180 с.
6. Єрмошенко М.М., Єрохін С.А., Плужников І.О., Бабич Л.М., Соколовська А.М., Чередніченко Ю.В. Засади формування бюджетної політики держави. Наукова монографія/ за наук.ред. М.М.Єрмошенка. К.: НАУ, 2004. 284 с.
7. Юхименко П.І., Федосов В.М., Лазебник. Теорія фінансів: Підручник / За ред. проф. В.М. Федосова. К.: Центр Учбової літератури. 2010 576 с. (Бюджетна система 230-239).

20. Інформаційні ресурси, у т.ч. в мережі Інтернет

1. Міністерство фінансів України www.minfin.gov.ua
2. Міжнародний валютний фонд (МВФ) (The International Monetary Fund) www.imf.org
3. Міжнародний банк реконструкції і розвитку (МБРР) (International Bank for Reconstruction and Development) www.worldbank.org/ibrd